האשה נקנית פרק ראשון קידושין

מסורת הש"ס

א) ת"כ פרשת בהר סיני פרק ט פסיקתא פ' בהר סיני, ב) [מתוס' מנ.], ג) [לעיל ס:], ד) [כ"ב מב ע"ב], ה) [לעיל ה.], ו) [לקמן כ ע"א], ז) [לעיל יח: יד:], ח) [לעיל ח.], ט) [ר"שבור למה לי׳ ליתא בדפו"ר ונוסף ע"פ מהרש"ל, וכמש"י: אלא שבר שחרור למה לי שבר ליתא], י) כ"ק קיב: לקמן כח.], כ) [וע"ע תוס' כ"מ קיב. סד"ה חוכר], ל) כ"מ יב:, מ) [בכמ"י: מתיב, וכמש"ל], נ) סוכה נד. כ"ק י. עז. מנ: סב: כתובות מא. תענית יג: יד. יומא כא: עב. פד: לקמן מ. [מיר לח: סוטה מז. מכות מ:], ס) [אל"ל שבר, וכן בדיבור שאח"ז משבר], ע) [הגה"ל יש למחוק. רש"ש], פ) [נדל"ל ורא"ש], צ) [לקמן כד ע"א. ע"ש], ק) [נדל"ל הנקנית. ועיין רש"ג], ר) [עי' כתובות יג ע"א תוד"ה מה אחתה], ש) [וקקמ"ל יבן], ת) [לקמן מג ע"א], א) [נראה להגיה י"ב. (רש"ש. וכ"ה בתוס' ע"ש)], ב) [כ"ק דף קיב:], ג) [תוי"ט ל"ל ענוס. רש"ש], ד) [בדפו"ר טסף: לת"ל נל הגי מוקר והלא בידים יכול לגזול לאחר. וכ"ה בתוס' הרא"ש, ע"ש], ה) [אמאי לא פרך: ליתא בדפו"ר, ונוסף ע"פ רש"ש, ועיין מהרש"א], ו) [בתהרש"א: יגלא], ז) [ובס ד"ה המפקיע], ח) [בדפו"ר: אח', ול"ל אחה. וכן בסמוך], ט) [ע' תוס' כ"מ נב. ד"ה דלא אלמא], י) [וע"ש מהגרע"א ר ע"א תוד"ה לרבוכן], כ) [כתובות מח ע"א],

ל) [כ"ב מ ע"א],

תוס' ר"י הזקן

באפי תרי זיל. דקס"ד דלית ליה זכותא בגויה דעבד ולא הוה אלא כלוה ולמה לי שחרור, יאמר לו בפני עדים כדי שלא יחזור בו שילך. ושמעינן מהא דמחילה א"צ קנין. דאי צריכה קנין אכתי לא פני ליה בהכי אלא בשטר דסתם קנין לכתיבה עומד[ט]. (זאת אומרת) מדאצרכת ליה שטר שחרור ולא סני ליה באמירה בעלמא שגופו קנוי לו, כלומר שיש לו זכות וקנאי בגופו של עבד וקנאי למעשה (דידן) של עבד, והואיל ריש לו זכות ב[גופו בשכיל] חובו אין האדון מפקיע זכות שיש לו על הגוף באמירה אלא בשטר. הילכך אם מחל הגרעון כסף שיתחייב ליתן לו העבד אם יוצה לצאת אינו מחול באמירה אלא בשטר. ומסתברא דכי אמרינן דמחילה א"צ קנין ה"מ היכא דלית ליה משכון על המלוה, אבל אית ליה משכון עליה לא קני מידי כלום עד שיחזיר לו המשכון, ומיהו דוקא במשכנו שלא בשעת הלואתו דשיעבודא מיהא אית ליה עליה, דהא קנין דעבד ערבי כמשכון הוי ובלא שטר אינו כלום, וה"נ אמרינן לקמן (יט. אן) גבי אמה העבריה היא נופה משכון הויא, וכי כתב לו[יקה שטר הו"ל כמחיר (ליה על) [לו אח] המשכון. ומסתברא דמלוה בשטר אם מחל המלוה אע"פ שלא החזיר לו את השטר הויא מחילה, דשטר ראיה בעלמא הוא, וגבי עבד עברי דנקנה בשטר כדקס"ד דכמלוה היא, אמרינן ליכא ליה באנפי תרי זיל.

ותנא דמייתי משום דלא חשיב ליה* אלא מידי דאיתיה בעל כתבו דאדון, ושחרור ליתיה אלא מדעתיה דאדון.

*יראה דצ"ל ותנא דמתני' דלא חשיב ליה הוינו משום וכו' (ד"ז).

עין משפט נר מצוה

קנב א מיי' פ"ד מהל' עבדים הלכה ג:
ב ומיי' שם הלכה ז):
קנג ג מיי' פ"ב מהל' עבדים הלכה ח
והלכה יב:
קנד ד מיי' שם הלי יא [וטוש"ע יו"ד סי' רסז סעי' מב]:

תורה אור השלם

1. אם אדֹנָיו יִקַּח לוֹ שָׁאנָה כְּסוּתָהּ וְעִנָּתָהּ לֹא יִגָּרֵעַ: שמות כא י
2. וְכִי יִמְכֹּר אִישׁ אֶת בִּתּוֹ לְאָמָה לֹא תֵצֵא כְּצֵאת הָעֲבָדִים: שמות כא ז
3. וְהִתְנַחַלְתֶּם אֹתָם לִבְנֵיכֶם אַחֲרֵיכֶם לָרֶשֶׁת אֲחֻזָּה לְעֹלָם בָּהֶם תַּעֲבֹדוּ וּבְאַחֵיכֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ בְּאָחִיו לֹא תִרְדֶּה בוֹ בְּפָרֶךְ: ויקרא כה מו
4. כִּי הַקְנֵה עֶבֶד עִבְרִי שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד וּבַשְּׁבִיעִת יֵצֵא לְחָפְשִׁי חִנָּם: שמות כא ב
5. כִּשְׂכִיר כְּתוֹשָׁב יִהְיֶה עִמָּךְ עַד שְׁנַת הַיֹּבֵל יַעֲבֹד עִמָּךְ: ויקרא כה מ
6. אִם רָעָה בְּעֵינֵי אֲדֹנָיו אֲשֶׁר לוֹ יְעָדָהּ וְהֶפְדָּהּ לְעַם נָכְרִי לֹא יִמְשֹׁל לִמְכָרָהּ בִּבְגֹדוֹ בָּהּ: שמות כא ח
7. אִם עוֹד רַבּוֹת בַּשָּׁנִים לְפִיהֶן יָשִׁיב גְּאֻלָּתוֹ מִכֶּסֶף מִקְנָתוֹ: ויקרא כה נא

מוסף רש"י

בעבו"ם שישנו תחת ידך. ואעפ"כ לא תצא עליו כעקיפין מפני מילוט הסם אלא כשתצא ליגאל ידקדק בחסכון לפי המגיע בכל שנה ושנה יגמר לו הגוי מן המדמים יסו' (ויקרא כה מח). לאחרת. לאמה (לעיל ס:). שכן מוציא בבת ישראל. גט אמה (לקמן כז:). והפדה. אלא כמיב ונפדית, משמע שלא מדעתיה מקייב בפדיונה, חסו שמגרעת מפדיונה וישלמה (לעיל יא:). ישיב גאולתו. ישיב קרא ומיהא, דמלי למכתב לפיהן גאולתו, לדבות שוה כסף. לענין פדיון (לעיל ח.). גופו קנוי. כל שם שנים (ב"ק קיב:). ומה סימנין כו' מוציאין מרשות אדון. כדילפינן וילאה מנס אלו ימי מגרים, אין כסף אלו ימי שנים, מיתה שמוציאה מרשות אב. שאינו מוריש לבניו מה שזכתה לו תורה כגון שיהא משעה ידיה לאחין, מדילפינן (כתובות מנ.) מאמה לבניכם ולא בנותיכם לבניכם, אינו דין שמוציאה מרשות האדון (ב"מ יב:). תנא ושייר. לא מקביעה לכולה (תוס' מז.). מאי שייר דהאי שייר. דלא מוקמא דמנא למיתני כל מילי ולשורר מדא (תענית יג:).

מוסף תוספות

א. והזהיר הכתוב שלא להטעותו בדבר שיודע לגוי משום חילול השם. תוס' הרא"ש. ב. דהוי חלול השם כיון שהנכרי סומך על מעותיו. תוס' טוק. ג. וקידושין לא ידענן אלא מוצאה והיתה. תוס' הרא"ש.

לאחרים. לקיחת קידושין: **כניסת כו'.** פלוגתייהו לקמיה: **אדון כוסכו.** בתך קנויה לי ונותנו לאב כדרך שאר[ב] קידושין שהכעל כותב בתך [ג]היא מקודשת לי: **אלא למ"ד אב כוסכו.** לא יליף משאר קידושין ומנליה דקני ליה שטרא: **לא תצא כצאת העבדים.** כשן ועין [ד]כראשי איברים כעבד כנעני[ה] שאם סימא את עינה וכן עינו של עבד עברי אינו יוצא בכך אלא נותן לו דמי עינו וזה משלים שם ויוצא: **אבל נקנים היא כקנין עבדים.** כנעניים והם נקנין בשטר כדלקמן (דף כב:) דאיתקש לקרקעות דנקנין בשטר בכסף ובחזקה: **ומאי ניהו חזקה.** ולקמן (שם) מפרש כילד בחזקה שיכפוה לעשות מלאכה אחת: **והתנחלתם אותם.** בעבד כנעני כתיב אותם כאחותה[ו] הנקנין בחזקה ולא אחר: **בנכסי הגר.** שמת ואין לו יורשין ונכסיו הפקר: **לרבי אהני אם אחרים.** הקישה הכתוב לאחרת לגנות על הלימוד של כלאת העבדים שבא ללמדנו על קנין השטר ולא על החזקה אבל עיקר שטר לאו מקידושין ליף דתימא אדון כותבו אלא משטר קרקעות יליף כשטר עבד כנעני[ז] ואב כותבו כי היכי דשטר שדות מוכר כותבו כדילפינן (לעיל דף ט.) מן ואקח את ספר המקנה: **שאינה יוצאה כראשי איברים.** ולגופיה מיצטריך ולא למידק מיניה אבל נקנית כקנין עבדים דכל קרא דמיבעי לגופיה לא אתי לדוקיא: **מאי נלאם.** דלדוקיא נמי אתי לומר לך מדין יציאה לבדה מיעטתה ולא מדין הקנין: **למה לי שטר.** הא אין גופו קנוי אלא מוב ממון עבודת שם שנים שים עליו: **ניתא ליה כאפי תרי זיל.** נתן לי עלך מידי ונפטר: **גופו קנוי.** עד שיגיעו ימי חיפוסו ולפיכך הרב שמחל על גרעונו אינו מחול ולריך שחרור ואם לאו מחזר ומשתעבד בו אם ירלה אלא שייך בו מחילה ממון אלא לשון שחרור וכי כתב ליה לשון שחרור ונתן ליה נפיק דלא גרע מכנעני דנפיק בשטר דכתיב[ח] או חופשה לא ניתן לה ונמר לה לה מאשה[ט]: **כמיפס האב.** אגיה: **מיפס שמוליאה מרשות אב.** שאין מעשה ידיה ליורשיו דקיימא לן בכתובות (דף מג.) אמר רב יהודה אמר רב בת הגיזונית מן האחין מעשה ידיה לעצמה אמר רב כהנא מ"ט דרב דכתיב והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם אותם לבניכם ולא בנותיכם לבניכם מגיד שאין אדם מוריש זכות שיש לו בבתו לבנו: **שייר מיפס אדון.** דקי"ל לקמן (דף יח:) דאינה עוכדת את הבן: **דאיפא נמי באים.** דנרלע נמי יולא במיתת אדון דאינו עובד את הבן כדתנן במתניתין (לעיל דף יד:): **ואלא ניסני.** מיתת האב הוא ולא שייר מידי: **שיש לו קלבה.** וכסף מקנתו ושש שנים ויוכל כולהו ידעי לאיתת וכמה: **והא סימנין כו'.** שיש שמתברת להביא ויש שמתאחרת: **למעלה.** אימת דמייתת לאחר[ט] ר"ג שנים הוו סימני נערות: למטה

בעובד כוכבים שישנו תחת ידך. פי' בקונטרס אם לא יגאל שתעבד בו עד היובל ואין אתה רשאי לצא בעקיפין ומ"מ מיפוס ליה מדכתיב (ויקרא כה) ומכר עם קונהו משמע המכרו לו עד שנת היובל דאי בעובד כוכבים שאינו תחת ידך לא ליים ור"ל דאי מהתם ה"א דמיירי בעובד כוכבים שאינו תחת ידך דאתי קרא למימר שמודיענן לו את הדין לעובד כוכבים אם יולה לשמוע לקבל עליו דין תורה אבל בעובד כוכבים שישנו תחת ידך ה"א לא נתיב ליה כלל קמ"ל הא קרא דאייתר שהרי הרבה יוכל כתיבי בפרשה לומר שאפילו יכול להוליאו בעל כרחו לא תצא עליו בעקיפין ולא יצא אא"כ יצאם כסף ואע"ג דכתיב ומכר עם קונהו דדרשינן ליה[ב] שיקדקך עם קונהו ולא יכעוס[ג] עליו ואע"פ שאינו תחת ידך פעמים שיכול להעביר עליו ולהטעותו בדין ומשנן[ד] ומ"מ אי בעובד כוכבים שישנו תחת ידך מה שייך יוכל[ה] ואמה לי נמי דקדוק כלל וי"ל דהכא שבעובד כוכבים בטוח עליו ונתן לו מעות על מכר גופו בא הכתוב להשמיענו שלריך לדקדק[ו]: **שכן** מוציא בבת ישראל. הא לא נקט שכן מכנים דהוא דמי טפי משום דבגט כתיב בהדיא[ז]: **לימא** ליה באפי תרי זיל. תימה אמאי פריך גמרא לימא ליה באפי תרי זיל[ח] אמאי לא פריך ויפקיענו שהרי אפילו עבד כנעני שגופו קנוי[ט] יצא בהפקר נשמועא דאמר המפקיע עבדו יצא לחירות וא"ל גט שחרור בפ' השולח (גיטין דף לח.[ז]) ולמה לי שטרא ואפילו למ"ד (שם:) דהמפקיע עבדו יולא לחירות ולריך גט שחרור היינו משום הפקעת איסור כדי להתירו בבת ישראל וא"כ בע"ע למה לי שטרא דבלאו הכי מוחר וי"ל דאין ה"נ ומיהו לא הוה קשה למה לי שטרא ליפקוה בהפקר דפשיטא דיש יציאות אחרות לבד משטר אלא הכי קשיא ליה אף כשבא להוליאו בשטר למה לי שטר אותו לשון הכתוב בשטר דהיינו הרי[ט] את כן מוכרן הרי את לעצמך כתבון בהמגרש (שם דף פה:) אותו לשון עצמו יאמר לו בע"פ דס"ד דאין לריך אלא מחילה כמו. מחילת חוב בעלמא[י] ולכסוף דמסיק ע"ע גופו קנוי לשון הכתוב בשטר אין מועיל בעל פה[ט]: **אמר** רבא ואת אומרת עבד עברי גופו קנוי. מדלא תשיב בתמתיתין שטר משמע דסבר דעבד עברי אין גופו קנוי ותימה דרבא דקאמר עבד עברי גופו קנוי היכי פליג אתמתיתין וליכא למימר דרבא דייק מברייתא הכי ולא לא סבירא ליה הכי דאמר לקמן בפירקין (דף כח.) עד היכן גלגול שבועה ומסיק רבא לטעמיה דאמר רבא עבד עברי גופו קנוי וי"ל דמתני' נמי סברה דגופו קנוי[ה] והא דלא תשיב שטר משום דתנא דתמתני' לא תשיב אלא יציאות שהם בע"כ של אדון אבל שטר מדעתו של אדון[ו]: **והרב** שמחל על גרעונו. אבל אם לא היה גופו קנוי היתה מחילה מועלת ויש לדקדק מכאן דמחילה לא בעי קנין ומיהו יש לדחות דכיון שהוא מוחזק בגופו אין

לאחרים. לקיחת קידושין: **כניסת כו'.** פלוגתייהו לקמיה: **אדון כוסכו.** בתך קנויה לי ונותנו לאב כדרך שאר[ב] קידושין שהכעל כותב בתך [ג]היא מקודשת לי: **אלא למ"ד אב כוסכו.** לא יליף משאר קידושין ומנליה דקני ליה שטרא: **לא תצא כצאת העבדים.** כשן ועין [ד]כראשי איברים כעבד כנעני[ה] שאם סימא את עינה וכן עינו של עבד עברי אינו יוצא בכך אלא נותן לו דמי עינו וזה משלים שם ויוצא: **אבל נקנים היא כקנין עבדים.** כנעניים והם נקנין בשטר כדלקמן (דף כב:) דאיתקש לקרקעות דנקנין בשטר בכסף ובחזקה: **ומאי ניהו חזקה.** ולקמן (שם) מפרש כילד בחזקה שיכפוה לעשות מלאכה אחת: **והתנחלתם אותם.** בעבד כנעני כתיב אותם כאחותה[ו] הנקנין בחזקה ולא אחר: **בנכסי הגר.** שמת ואין לו יורשין ונכסיו הפקר: **לרבי אהני אם אחרים.** הקישה הכתוב לאחרת לגנות על הלימוד של כלאת העבדים שבא ללמדנו על קנין השטר ולא על החזקה אבל עיקר שטר לאו מקידושין ליף דתימא אדון כותבו אלא משטר קרקעות יליף כשטר עבד כנעני[ז] ואב כותבו כי היכי דשטר שדות מוכר כותבו כדילפינן (לעיל דף ט.) מן ואקח את ספר המקנה: **שאינה יוצאה כראשי איברים.** ולגופיה מיצטריך ולא למידק מיניה אבל נקנית כקנין עבדים דכל קרא דמיבעי לגופיה לא אתי לדוקיא: **מאי נלאם.** דלדוקיא נמי אתי לומר לך מדין יציאה לבדה מיעטתה ולא מדין הקנין: **למה לי שטר.** הא אין גופו קנוי אלא מוב ממון עבודת שם שנים שים עליו: **ניתא ליה כאפי תרי זיל.** נתן לי עלך מידי ונפטר: **גופו קנוי.** עד שיגיעו ימי חיפוסו ולפיכך הרב שמחל על גרעונו אינו מחול ולריך שחרור ואם לאו מחזר ומשתעבד בו אם ירלה אלא שייך בו מחילה ממון אלא לשון שחרור וכי כתב ליה לשון שחרור ונתן ליה נפיק דלא גרע מכנעני דנפיק בשטר דכתיב[ח] או חופשה לא ניתן לה ונמר לה לה מאשה[ט]: **כמיפס האב.** אגיה: **מיפס שמוליאה מרשות אב.** שאין מעשה ידיה ליורשיו דקיימא לן בכתובות (דף מג.) אמר רב יהודה אמר רב בת הגיזונית מן האחין מעשה ידיה לעצמה אמר רב כהנא מ"ט דרב דכתיב והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם אותם לבניכם ולא בנותיכם לבניכם מגיד שאין אדם מוריש זכות שיש לו בבתו לבנו: **שייר מיפס אדון.** דקי"ל לקמן (דף יח:) דאינה עוכדת את הבן: **דאיפא נמי באים.** דנרלע נמי יולא במיתת אדון דאינו עובד את הבן כדתנן במתניתין (לעיל דף יד:): **ואלא ניסני.** מיתת האב הוא ולא שייר מידי: **שיש לו קלבה.** וכסף מקנתו ושש שנים ויוכל כולהו ידעי לאיתת וכמה: **והא סימנין כו'.** שיש שמתברת להביא ויש שמתאחרת: **למעלה.** אימת דמייתת לאחר[ט] ר"ג שנים הוו סימני נערות: למטה

בעובד כוכבים שישנו תחת ידך. פי' בקונטרס אם לא יגאל שתעבד בו עד היובל ואין אתה רשאי לצא בעקיפין ומ"מ מיפוס ליה מדכתיב (ויקרא כה) ומכר עם קונהו משמע המכרו לו עד שנת היובל דאי בעובד כוכבים שאינו תחת ידך לא ליים ור"ל דאי מהתם ה"א דמיירי בעובד כוכבים שאינו תחת ידך דאתי קרא למימר שמודיענן לו את הדין לעובד כוכבים אם יולה לשמוע לקבל עליו דין תורה אבל בעובד כוכבים שישנו תחת ידך ה"א לא נתיב ליה כלל קמ"ל הא קרא דאייתר שהרי הרבה יוכל כתיבי בפרשה לומר שאפילו יכול להוליאו בעל כרחו לא תצא עליו בעקיפין ולא יצא אא"כ יצאם כסף ואע"ג דכתיב ומכר עם קונהו דדרשינן ליה[ב] שיקדקך עם קונהו ולא יכעוס[ג] עליו ואע"פ שאינו תחת ידך פעמים שיכול להעביר עליו ולהטעותו בדין ומשנן[ד] ומ"מ אי בעובד כוכבים שישנו תחת ידך מה שייך יוכל[ה] ואמה לי נמי דקדוק כלל וי"ל דהכא שבעובד כוכבים בטוח עליו ונתן לו מעות על מכר גופו בא הכתוב להשמיענו שלריך לדקדק[ו]: **שכן** מוציא בבת ישראל. הא לא נקט שכן מכנים דהוא דמי טפי משום דבגט כתיב בהדיא[ז]: **לימא** ליה באפי תרי זיל. תימה אמאי פריך גמרא לימא ליה באפי תרי זיל[ח] אמאי לא פריך ויפקיענו שהרי אפילו עבד כנעני שגופו קנוי[ט] יצא בהפקר נשמועא דאמר המפקיע עבדו יצא לחירות וא"ל גט שחרור בפ' השולח (גיטין דף לח.[ז]) ולמה לי שטרא ואפילו למ"ד (שם:) דהמפקיע עבדו יולא לחירות ולריך גט שחרור היינו משום הפקעת איסור כדי להתירו בבת ישראל וא"כ בע"ע למה לי שטרא דבלאו הכי מוחר וי"ל דאין ה"נ ומיהו לא הוה קשה למה לי שטרא ליפקוה בהפקר דפשיטא דיש יציאות אחרות לבד משטר אלא הכי קשיא ליה אף כשבא להוליאו בשטר למה לי שטר אותו לשון הכתוב בשטר דהיינו הרי[ט] את כן מוכרן הרי את לעצמך כתבון בהמגרש (שם דף פה:) אותו לשון עצמו יאמר לו בע"פ דס"ד דאין לריך אלא מחילה כמו. מחילת חוב בעלמא[י] ולכסוף דמסיק ע"ע גופו קנוי לשון הכתוב בשטר אין מועיל בעל פה[ט]: **אמר** רבא ואת אומרת עבד עברי גופו קנוי. מדלא תשיב בתמתיתין שטר משמע דסבר דעבד עברי אין גופו קנוי ותימה דרבא דקאמר עבד עברי גופו קנוי היכי פליג אתמתיתין וליכא למימר דרבא דייק מברייתא הכי ולא לא סבירא ליה הכי דאמר לקמן בפירקין (דף כח.) עד היכן גלגול שבועה ומסיק רבא לטעמיה דאמר רבא עבד עברי גופו קנוי וי"ל דמתני' נמי סברה דגופו קנוי[ה] והא דלא תשיב שטר משום דתנא דתמתני' לא תשיב אלא יציאות שהם בע"כ של אדון אבל שטר מדעתו של אדון[ו]: **והרב** שמחל על גרעונו. אבל אם לא היה גופו קנוי היתה מחילה מועלת ויש לדקדק מכאן דמחילה לא בעי קנין ומיהו יש לדחות דכיון שהוא מוחזק בגופו אין

לך קנין גדול מזה[ז]: **מיתה** שמוציאה מרשות אב אינו דין שמוציאה מרשות אדון. ואם תאמר תופה מוכיח שמוליאה מרשות אביה[ב] ואין מוליאה מרשות אדון דאי תופה מוליאה מרשות אדון אין אדם קונה את אביו שהרי יכול להכניסה ולהוליאה מרשות אדון וי"ל מה לתופה שכן אינה מוליאה מרשות אב אלא מדעתו ולכך אינה מוליאה מרשות אדון תאמר נמיתה שמוליאה מרשות אב בע"כ:

והא

ד. דס"ד דאין גופו קנוי. שם. ה. דבריתא לא פליג אמתניתין אלא לאוסופי קאתי. שם. ו. לא קתני דהוא פשיטא ליה. ריטב"א.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com